

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ  
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**  
Кафедра філософії та міжнародної комунікації

**“ ЗАТВЕРДЖЕНО ”**  
ННІ лісового і  
садово-паркового господарства  
11 червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА  
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**  
Філософія

---

Галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»

Спеціальність: 206 «Садово-паркове господарство»

Освітня програма «Садово-паркове господарство»

ННІ Лісового і садово-паркового господарства

Розробник: кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації, Олена ЛАУТА

Київ – 2025 р.

## Опис навчальної дисципліни Філософія

Навчальна дисципліна «Філософія» є обов'язковою компонентою ОПП з циклу загальної підготовки студентів спеціальності «Садово-паркове господарство». Філософія являється світоглядом вищого теоретичного рівня, відображає сутнісні характеристики буття людини, соціуму і природи та основні форми їхньої взаємодії. Дисципліна спрямована на формування у студентів системного світогляду, розвитку критичного мислення, розуміння основних філософських ідей, етичних принципів та цінностей, важливих для професійної діяльності. Вивчення філософії сприяє світоглядно-методологічній підготовці студентів, формуванню філософської культури мислення, актуалізації національної свідомості майбутньої суспільної еліти, а тому є необхідною складовою теоретичного рівня університетського підготовки. Вивчення філософії підвищує загальний інтелектуальний рівень студентів, засвоєння філософських знань сприяє гуманізації суспільства, формуючи якісно вищий рівень взаємовідносин між людиною та світом, що спирається на критичне, творче та самостійне мислення. Завдяки цьому її вивчення дозволяє сформулювати перелік загальних компетентностей, які лежать в основі освітньої програми. Дисципліна складається з трьох змістових модулів: «Історія світової філософії», «Онтологія. Гносеологія», «Філософія людини: єдність біологічного та соціального».

| Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь                  |                                   |        |
|----------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|--------|
| Освітній ступінь                                                                 | (бакалавр)                        |        |
| Спеціальність                                                                    | 206 «Садово-паркове господарство» |        |
| Освітня програма                                                                 | Садово-паркове господарство       |        |
| Характеристика навчальної дисципліни                                             |                                   |        |
| Вид                                                                              | обов'язкова                       |        |
| Загальна кількість годин                                                         | 90                                |        |
| Кількість кредитів ECTS                                                          | 3                                 |        |
| Кількість змістових модулів                                                      | 3                                 |        |
| Форма контролю                                                                   | екзамен                           |        |
| Показники навчальної дисципліни<br>для денної форми здобуття вищої освіти        |                                   |        |
|                                                                                  | Форма здобуття вищої освіти       |        |
|                                                                                  | денна                             | заочна |
| Курс (рік підготовки)                                                            | 3                                 | 4      |
| Семестр                                                                          | 5                                 | 8      |
| Лекційні заняття                                                                 | 15 год.                           | 6      |
| Практичні, семінарські заняття                                                   | 15 год.                           | 4      |
| Самостійна робота                                                                | 60 год.                           |        |
| Кількість тижневих аудиторних годин<br>для денної форми здобуття вищої<br>освіти | 2 год.                            |        |

### 1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Філософія»: сформувати у студентів цілісне уявлення про основні філософські концепції, методи і категорії, розвинути здатність до критичного мислення, рефлексії, етичної оцінки професійної діяльності, зокрема в галузі тваринництва. Навчити студентів застосовувати філософські підходи до аналізу соціальних, культурних і духовних аспектів буття, формувати гуманістичний світогляд, сприяти вихованню відповідальності, толерантності та гармонійного розвитку особистості.

### Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності у галузі вирощування декоративних рослин, фітодизайні та флористиці, проектування, створення та експлуатації об'єктів садово-паркового господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів рослинництва, ландшафтної архітектури, садово-паркового будівництва та екології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

### Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти.

#### 1. Програма та структура навчальної дисципліни

| Назви змістових модулів і тем                                                                  | Кількість годин |        |              |     |       |              |   |     |       |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------|--------------|-----|-------|--------------|---|-----|-------|
|                                                                                                | Денна форма     |        |              |     |       | Заочна форма |   |     |       |
|                                                                                                | тижні           | усього | у тому числі |     |       | у тому числі |   |     |       |
|                                                                                                |                 |        | л            | сем | с. р. | усього       | л | сем | с. р. |
| Модуль 1. <i>Філософія як універсальний тип знань</i>                                          |                 |        |              |     |       |              |   |     |       |
| Тема 1. Філософська пропедевтика. Філософія Давнього світу                                     | 1               |        | 2            | 2   |       | 12           | 2 |     | 16    |
| Тема 2. Середньовіччя, Ренесанс та філософські пошуки Модерну                                  | 4               |        | 2            | 2   |       |              |   |     | 16    |
| Тема 3. Некласична філософія XIX-XXI ст. Феномен національної філософії                        | 6               |        | 2            | 2   |       |              |   |     | 16    |
| Разом за модулем 1                                                                             | 32              |        | 6            | 6   | 20    |              |   |     | 48    |
| Модуль 2. <i>Онтологія. Гносеологія</i>                                                        |                 |        |              |     |       |              |   |     |       |
| Тема 4. Філософське вчення про буття. Свідомість як фундаментальна категорія онтології         | 8               | 5      | 3            | 2   |       |              |   |     | 20    |
| Тема 5. Пізнавальна активність людини.                                                         | 10              | 4      | 2            | 2   |       |              |   |     | 20    |
| Разом за модулем 2                                                                             | 29              |        | 5            | 4   | 20    |              |   |     | 40    |
| Модуль 3. <i>Філософія людини: єдність біологічного та соціального</i>                         |                 |        |              |     |       |              |   |     |       |
| Тема 6. Біосфера і суспільство. Антропогенез. Філософія моралі та біоетики.                    | 12              | 4      | 2            | 2   |       |              |   |     | 10    |
| Тема 7. Філософія культури і цивілізації. Аксиологія: цінність буття та стратегії майбутнього. | 14              | 5      | 2            | 3   |       |              |   |     | 20    |
| Разом за модулем 3                                                                             | 29              |        | 4            | 5   | 20    |              |   |     | 30    |
| Усього годин                                                                                   | 90              |        | 15           | 15  | 60    | 120          | 2 |     | 118   |

## 2. Теми лекцій

| № з/п | Назва теми                                                                            | Кількість годин |
|-------|---------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 1     | Філософська пропедевтика. Біоцентризм як сучасне світобачення                         | 1               |
| 1.1   | Філософія Давнього світу. Греція, Індія та Китай                                      | 2               |
| 2     | Філософія Середньовіччя та Відродження                                                | 1               |
| 2.1   | Філософія Нового часу та Просвітництва                                                | 1               |
| 3     | Некласична філософія XIX-XXI ст.                                                      | 1               |
| 3.1.  | Українська філософія                                                                  | 2               |
| 4.    | Свідомість як фундаментальна категорія філософії. Свідоме використання біоресурсів    | 1               |
| 5.    | Особливості наукового пізнання. Особливості методології пізнання в біологічних науках | 1               |
| 6.    | Соціальна філософія: основні підходи до розуміння суспільства                         | 1               |
| 6.1.  | Біосфера і суспільство. Філософія моралі. Біоетика                                    | 2               |
| 7.    | Філософська антропологія та філософія культури і цивілізації                          | 1               |
| 7.1.  | Аксіологія: цінність буття та стратегії майбутнього                                   | 1               |

## 3. Теми семінарських занять

| № з/п | Назва теми                                                                            | Кількість годин |
|-------|---------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 1     | Філософська пропедевтика. Філософія Давнього світу                                    | 2               |
| 2     | Середньовіччя, Ренесанс та філософські пошуки Модерну                                 | 2               |
| 3     | Некласична філософія XIX-XX ст. Феномен національної філософії                        | 2               |
| 4     | Філософське вчення про буття. Свідомість як фундаментальна категорія онтології.       | 2               |
| 5     | Пізнавальна активність людини. Особливості методології пізнання в біологічних науках  | 2               |
| 6     | Біосфера і суспільство. Антропогенез. Філософія моралі та біоетика                    | 2               |
| 7     | Філософія культури і цивілізації. Аксіологія: цінність буття та стратегії майбутнього | 3               |

## 4. Теми самостійної роботи

| № з/п | Назва теми                                                                                                                                                                                                         | Кількість годин |
|-------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 1     | Філософія як теоретичний вираз світоглядного ставлення до світу і теоретична форма самосвідомості людини. Філософія Давнього світу.                                                                                | 5               |
| 2     | Джерела формування Середньовічної філософії. Гуманістична спрямованість філософії доби Відродження. Передумови формування та основні ідеї філософії Нового часу.                                                   | 10              |
| 3     | Зміна парадигми філософського мислення у XIX – на поч. XX ст. Поняття класичної та некласичної філософії.                                                                                                          | 5               |
| 4     | Екологічні мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства.                                                                                             | 10              |
| 5     | Проблема пізнання в філософії. Біофілософія як специфічна галузь філософського знання.                                                                                                                             | 10              |
| 6     | Поняття та норми біоетики як основа морального світогляду. Соціальний контроль та соціальна відповідальність за збереження біологічних основ буття.                                                                | 10              |
| 7     | Біологія і культура: формування нових феноменів, дискурсивних практик і ціннісних орієнтирів. Глобальні проблеми сучасності. Особиста відповідальність за стан довкілля. Екофілософія в постіндустріальному світі. | 10              |

## 5. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- модульне тестування;
- написання есе;
- екзамен;
- презентації та виступи на наукових заходах

## 6. Методи навчання:

- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму;
- словесний метод (лекція, дискусія, розповідь-пояснення, співбесіда);
- практичний метод: студенти одержують знання й уміння, виконуючи практичні дії на семінарських заняттях;
- наочний метод: джерелом знань є спостережувані предмети, явища, наочні приклади (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);

## 7. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

### 8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

| Вид навчальної діяльності                                                            | Результати навчання                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Оцінювання |
|--------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| Модуль 1. Історія світової філософії                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |            |
| Сем. 1. Філософська пропедевтика. Філософія Давнього світу                           | ПРН 2. Для забезпечення розвитку критичного мислення та здатності аналізувати складні проблеми сучасного глобалізованого світу, формування особистої світоглядної позиції та етичних принципи, необхідних для відповідального життя в суспільстві: знати базові філософські поняття, вміти визначати власний світогляд, аналізувати етапи формування світогляду, аналізувати та розрізняти особливості східної та західної філософії, розрізняти християнську та світську філософію, знати особливості філософії Нового часу, аналізувати історичні тенденції 17-19 ст., розуміти логіку становлення та розвитку наукового знання, використовувати набуті знання для аналізу причин помилок у пізнанні, аналізувати внесок німецьких класиків для розвитку науки та філософії, знати особливості та школи некласичної філософії, знати етапи формування та представників української філософії, | 10         |
| Тест 1.                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | 10         |
| Сем. 2. Середньовіччя, Ренесанс та філософські пошуки Модерну                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | 10         |
| Тест 2.                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | 10         |
| Сем. 3. Некласична філософія XIX-XX ст. Феномен національної філософії               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | 10         |
| Тест 3.                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | 10         |
| С. р. № 1. Українська філософія як органічна складова української духовної культури. |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | 10         |

|                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |            |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
|                                                                                               | застосовувати набуті знання для з'ясування місця укр. філософії у світовій філософії.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |            |
| Модульна контрольна робота 1.                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <b>30</b>  |
| <b>Всього за модулем 1</b>                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <b>100</b> |
| <b>Модуль 2. Онтологія. Гносеологія</b>                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |            |
| Сем. 4. Філософське вчення про буття. Свідомість як фундаментальна категорія онтології.       | ПРН 2. Для формування основ наукового світогляду студентів, розуміння природи знання, меж пізнання та критеріїв істинності, розвитку абстрактного мислення, здатності до концептуального аналізу та формування методологічних основ для професійної зайнятості: знати основні поняття філософського вчення про буття, розуміти зміст сучасних онтологічних проблем, розрізняти проблеми буття світу та людини, аналізувати структуру психіки та свідомості людини, розуміти логіку процесу формування людської свідомості та самосвідомості особистості, аналізувати форми чуттєвого та раціонального пізнання, розуміти специфіку пізнавальних процесів.                                                                          | <b>15</b>  |
| Тест 4.                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <b>10</b>  |
| Сем. 5. Пізнавальна активність людини. Особливості методології пізнання в біологічних науках. |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <b>15</b>  |
| Тест 5.                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <b>10</b>  |
| С. р. № 2. Буття як засіб фіксування та відображення проблеми людського існування             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <b>20</b>  |
| Модульна контрольна робота 2.                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <b>30</b>  |
| <b>Всього за модулем 2</b>                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <b>100</b> |
| <b>Модуль 3. Філософія людини: єдність біологічного та соціального</b>                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |            |
| Сем. 6. Біосфера і суспільство. Антропогенез. Філософія моралі та біоетика                    | ПРН 2. Для оволодіння філософськими інструментами осмислення власного місця у світі та розуміння фундаментальних питань існування, пошуку сенсу життя та розуміння свого призначення, сприянню інтелектуальному зростанню та формуванню зрілої особистості: вміти формулювати проблеми суспільного буття, аналізувати причини соціальних явищ, застосовувати набуті знання для власної соціалізації та підвищення соціальної успішності, вміти описати основні філософські підходи до сутності людини, вміти визначати підстави та походження моралі, аналізувати сучасні аксіологічні проблеми, розуміти цінність буття у цілому та буття людини зокрема, застосовувати знання сучасних аксіологічних цінностей у власному житті. | <b>15</b>  |
| Тест 6.                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <b>10</b>  |
| Сем. 7. Філософія культури і цивілізації. Аксіологія: цінність буття та стратегії майбутнього |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <b>15</b>  |
| Тест 7.                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <b>10</b>  |
| С. р. № 3. Філософія людини.                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <b>20</b>  |
| Модульна контрольна робота 3.                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <b>30</b>  |
| <b>Всього за модулем 3</b>                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <b>100</b> |
| <b>Навчальна робота</b>                                                                       | <b><math>(M1 + M2 + M3) / 3 \cdot 0,7 \leq 70</math></b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |            |
| <b>Екзамен/залік</b>                                                                          | <b>30</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |            |
| <b>Всього за курс</b>                                                                         | <b><math>(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100</math></b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |            |

## 8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

| Рейтинг здобувача вищої освіти, бали | Оцінка за національною системою (екзамени/заліки) |
|--------------------------------------|---------------------------------------------------|
| 90-100                               | відмінно                                          |
| 74-89                                | добре                                             |
| 60-73                                | задовільно                                        |
| 0-59                                 | незадовільно                                      |

### 8.3. Політика оцінювання

|                                                  |                                                                                                                                                                                                          |
|--------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Політика щодо деделайнів та перескладання</b> | Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). |
| <b>Політика щодо академічної доброчесності</b>   | Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).                                                                                               |
| <b>Політика щодо відвідування</b>                | Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)     |

## 8. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни  
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=60>
  - конспекти лекцій та їх презентації (в електронном у вигляді)
  - підручники, навчальні посібники:
1. Гейко С.М., Горбатюк Т.В., Лаута О.Д. та ін. Людина, суспільство, держава у філософському дискурсі: історія та сучасність : монографія. К.: «Міленіум», 2020. 378 с.
  2. Савицька І.М., Культенко В.П., Лаута О.Д., та ін. Проблеми і перспективи сучасного меґасуспільства в контексті гуманітарного дискурсу. Колективна монографія – К., 2020. -209 с.
  3. Губерський Л., Андрущенко В., Михальченко М. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світоглядний аналіз. К.: Знання України, 2022. 580 с.
  4. Історія філософії. Античність та Середньовіччя. За ред. Умберто Еко та Рікардо Федріґи. Харків: Фоліо, 2021.
  5. Причепій Є. М. Філософія : посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Академвидав, 2021. - 575 с.
  6. Філософія. Бичко І., Табачковський В., Бичко А., Ярошовець В. К.: Либідь, 2022.
  7. Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник. Під редакцією В.Л. Петрушенка. Львів: «Новий Світ-2000», 2020. 506 с.
  8. Фюрст М., Тринкс Ю. Філософія. Вид-во Дух і літера, 2023.
    - методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;
    - Лаута О.Д., Гейко С.М. «Філософія» для студентів усіх спеціальностей ОС «Бакалавр» НУБіП України // К.: Видавничий центр НУБіП України, 2020.

## 9. Рекомендовані джерела інформації

1. Лаута О.Д. Глобалізація як соціально-філософська проблема. Суспільні науки: напрямки та тенденції розвитку в Україні та світі : матеріали міжн. науково-практичної конференції, м. Одеса, 2020. С. 50-54.
2. Предмет і проблематика філософії / за заг. ред М.А.Скринника, З.Е.Скринник. Львів, 2021. С. 336-338.
3. Лаута О.Д. Руйнація національної ідентичності українського народу з боку росії: філософський вимір: Збірник матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. «Відносини між Україною і НАТО на сучасному етапі: досягнення та виклики». Київ, 2 червня 2022. С. 209-211.
4. Лаута О.Д. Маніпулятивний вплив засобів масової комунікації на розвиток культури спілкування // Духовний код української ідентичності у вимірі міжкультурної комунікації (до 300-річчя від дня народження Г. С. Сковороди) зб. матеріалів міжнародної наук.-практ. конф., Київ, 10 - 11 листопада 2022 р. – К., 2022. – 396 с.
5. Лаута О.Д. Національна ідентичність – ґрунт на якому базується сучасне та виростає майбутнє // Національна українська ідентичність очима молодих науковців. Науково-практичний семінар: зб. наук. праць (за матеріалами науково-практичного семінару), Київ, 9 травня 2024 р.). – К., 2024.
6. Цінності в житті людини і суспільства / Філософія/ За ред. Надольного І. Ф. – К., 2020. – С. 449-463.
7. Кулик О. Становлення новітньої вітчизняної філософії спорту: євроінтеграційний контекст / О. Кулик // Вища школа. – 2023. – № 4. – С. 48-56.